

299091 - معلولی که دچار ادرار غیر ارادی است چگونه وضو بگیرد و نماز بخواند و آیا می تواند در صورت جنابت تیمم کند؟

سوال

من دچار دچار معلولیتم . الحمدلله . و مبتلا به عدم کنترل ادرار، در نتیجه بسیار از من ادرار خارج می شود و نمی توانم لباسم را پشت سر هم عوض کنم برای همین می خواهم بدانم نماز من چگونه است؟ و آیا باید وضو بگیرم یا تیمم؟ با علم به این که توانایی وضو گرفتن را دارم. همین طور می خواستم بدانم با خروج منی چکار کنم به ویژه آن که به جز یک یا دو بار در هفته نمی توانم غسل کنم.

پاسخ مفصل

اولاً:

از الله متعال خواهان شفا و عافیت شماییم و مسئلت داریم که شما را برای این مصیبت اجر دهد.

کسی که مبتلای عدم کنترل ادرار است، لازم است که از چیزی برای پخش نشدن ادرار استفاده کند، مانند چسب یا پوشک، سپس برای هر نماز یک وضو بگیرد و اگر وضو گرفتن برای هر نماز برایش سخت است می تواند نماز ظهر را با عصر، و نماز مغرب را با عشا جمع تقدیم یا تاخیر کند. (جمع تقدیم یعنی آن که مثلاً نماز ظهر و عصر را با هم در وقت ظهر بخواند و جمع تاخیر یعنی آن که نماز ظهر و عصر را همراه هم در وقت عصر به جای آورد). و لازم نیست که پوشک را اگر محکم است و در آن سهل انگاری نکرده عوض کند.

در «شرح منتهی الإرادات» (۱/ ۱۲۰) آمده است: «برای کسی که حَدَث (بی وضویی) اش ادامه دارد مانند مستحاضه و کسی که دچار سَلَس البول (خروج بی اراده ادرار) یا خروج بی اراده منی یا باد است، محل آلوده شده را بشوید و آن را ببندد یعنی کاری کند که برحسب امکان مانع از خروجش شود مانند نهادن پنبه و محکم بستن آن با پارچه ای پاک...»

و لازم نیست که آن را تکرار کند یعنی: اگر سهل انگاری نکرده لازم نیست که برای هر نماز محل نجاست را بشوید و آن را ببندد، زیرا عامل بی وضویی به سبب آن که قوی است نمی توان از آن دوری کرد...

و برای حَدَث . اگر چیزی از او خارج شده . در وقت هر نماز وضو می گیرد».

برخی از علما نیز بر این مذهب اند که گذاشتن چیزی یا بستن پوشک واجب نیست و این مذهب مالکیان است و اگر برای شما بستن پوشک مشکل است می‌توانید این قول را بگیرید.

خطاب مالکی . رحمه الله . می‌گوید: «در **«مدونه»** این را مستحب دانسته که با تکه پارچه‌ای جلوی آن را بگیرد. سند می‌گوید: ولی واجب نیست، زیرا او با آن تکه پارچه که خود نجس است نماز می‌گذارد چنان که با لباس نجس نماز می‌گذارد.

سند می‌گوید: آیا عوض کردن تکه پارچه مستحب است؟ ایبانی می‌گوید: برایش این کار به هنگام هر نماز مستحب است و آن را می‌شوید و بنابر قول سحنون مستحب نیست و شستن فرج از آن آسان‌تر است» (مواهب الجلیل: ۱/۱۴۳).

در مورد نماز، اگر وضو برایت سخت است و سخت است که هر نماز را در وقتش ادا کنی می‌توانی میان هر دو نماز جمع بندی، یعنی ظهر و عصر را باهم با یک وضو بخوانی و همین‌طور نماز مغرب و عشا را همراه هم با یک وضو ادا کنی.

شیخ الاسلام ابن تیمیه . رحمه الله . در **«مجموع الفتاوی»** (۲۴/۱۴) می‌گوید: **«بیمار و مستحاضه [بین دو نماز] جمع می‌بندند»**.

بنابراین مشخص شد که قضیه به این ترتیب است:

۱. این که با پنبه یا چسب یا پوشک از خروج نجاست [به بدن و لباس] جلوگیری کنی و اگر آن را محکم بسته‌ای لازم نیست برای هر نماز آن را عوض کنی یا محل نجاست را بشویی، اما لازم است که برای هر نماز وضو بگیری.

۲. اگر پوشک یا بستن محل برایت سخت است می‌توانی بر اساس مذهب مالکی که آن را واجب نمی‌داند عمل کنی.

۳. شما اجازه دارید نمازها را جمع کنید. (ظهر و عصر با هم و با یک وضو و مغرب و عشا با هم و با یک وضو).

ثانیا:

برای کسی که می‌تواند از آب استفاده کند واجب است که با آب وضو بگیرد و در این حالت تیمم کردن درست نیست بلکه اگر نمی‌تواند خودش وضو بگیرد و پولش را دارد لازم است که کسی را اجیر کند که برایش وضو بگیرد و به او در وضو گرفتن کمک کند.

در «کشاف القناع» (۱/۱۰۲) آمده است: «(و اگر کسی دستش قطع است یا مانند آن) همچون فلج یا بیماری که نمی تواند خودش وضو بگیرد (کسی را بیابد که برایش وضو بگیرد) یا او را بشوید (و برایش حقوق بگیرد و او توانایی دادن این پول را داشته باشد بدون آن که به وی زیانی برسد) یعنی زیانی به خودش یا کسانی که خرجی شان بر عهده اوست (بر وی لازم است که چنین کند) زیرا او در این حالت مانند انسان سالم است.

(و اگر کسی را یافت که برایش تیمم بگیرد اما کسی را نیافت که برایش وضو بگیرد، لازم است که چنین کند) مانند شخص سالمی که می تواند تیمم بگیرد اما نمی تواند وضو بگیرد.

(و اگر نیافت) یعنی کسی را نیافت که برایش وضو یا تیمم بگیرد مانند آن که از دادن هزینه اش ناتوان بود یا کسی را نیافت که او را برای این کار اجیر کند (بر حسب حال خود نماز می گزارد). صاحب مغنی می گوید: در این باره اختلافی سراغ ندارم.

همینطور اگر کسی را نیافت مگر با هزینه ای بیشتر، لازم است که چنین کند اگر اختلاف هزینه کم باشد...

(و اعاده ای بر وی نیست) مانند کسی که آب نیابد.

(و استنجا مانند آن است) یعنی مانند وضو است، چنان که گذشت.

(و اگر کسی پیدا شد که حاضر شد برای این هزینه به او کمک کند، لازم می شود که [کمکش را بپذیرد] و چنین کند...».

و تا وقتی که توانایی وضو گرفتن دارید واجب است که وضو بگیرید و تیمم صحیح نیست.

ثالثاً:

اگر غسل، مثلاً به سبب احتلام بر شما واجب شد و خود نتوانستید که غسل کنید و کسی را نیافتید که مجانی یا با هزینه ای که توانایی اش را دارید در غسل به شما کمک کند، جایز است که برای جنابت تیمم کنید، چنان که از نقل قول پیشین دانسته شد.

و در این باره سهل انگاری جایز نیست بلکه لازم است تلاش کنید که خودتان غسل کنید و اگر کسی را نیافتید که بدون هزینه شما را در غسل کمک کند کسی را برای این کار با هزینه به خدمت بگیرید و اگر نتوانستید آن گاه می توانید تیمم کنید تا وقتی که امکان غسل یافتید که در آن صورت غسل می کنید.

کمک در غسل به این صورت است که با پوشیده بودن عورت - یعنی از ناف تا زانو - کسی روی شما آب بریزد.

پاسخ به سوالات شماره (101816) و (40204) را ببیند.

برخی از علما نیز بر این رای اند که هر کس از غسل ناتوان است اما توانایی وضو را دارد، برای جنابت تیمم می کند و سپس وضو می گیرد و بدون شک این به احتیاط نزدیک تر و بهتر است و باعث خروج از اختلاف معتبری است که علما در این باره دارند.

بنابراین اگر توانایی وضو را داشتید و نمی توانستید غسل را انجام دهید. چنان که در سؤال شما آمده. برای جنابت تیمم کنید و سپس برای نماز وضو بگیرید.

شیخ الاسلام. رحمه الله. می گوید:

«اگر برای مرد و زن امکان داشت که وضو بگیرند و تیمم کنند، چنین کنند.

و اگر به تیمم اکتفا کنند بنابر یکی از دو روایت علما، کافی است.

و مذهب ابوحنیفه و مالک این است که میان طهارت آب و طهارت تیمم. یعنی میان اصل و بدل. نباید جمع بست بلکه یا این و یا آن را باید انجام داد.

و مذهب شافعی و احمد این است که تا جایی که امکان دارد با آب غسل می کند (یعنی وضو که حداقل شستن بخشی از بدن است) و برای بقیه آن تیمم می کند.

اگر وضو گرفت و تیمم کرد تفاوتی ندارد که کدام یک را اول انجام دهد، اما نخست انجام داد وضو بهتر است» (مجموع الفتاوی: ۲۱/۴۵۳).

از شیخ عبدالعزیز بن باز. رحمه الله. پرسیده شد:

«یک عمل جراحی بر روی کمرم انجام شده و من می توانم به سختی وضو بگیرم. یک شب دچار احتلام شدم و برای آن که زخم عمل جراحی تحت تاثیر قرار نگیرد نتوانستم غسل را انجام دهم. در این حالت آیا کافی است که تیمم کنم و آیا لازم است که بعد از تیمم وضو بگیرم؟ در این حالت چه کار کنم؟ امیدوارم در این باره فتوا دهید.»

پاسخ:

«واجب بر مسلمان آن است که در حد استطاعت خود در همه احوال تقوای الله را پیشه سازد چرا که الله سبحانه می فرماید:

{ فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ }.

تغابن: ۱۶

(پس تقوای الله را تا جایی که می توانید رعایت کنید).

و پیامبر. صلی الله علیه وسلم. می فرماید: «هرچه را از شما باز داشتیم از آن دوری کنید و آن چه که شما را به آن امر کردم در حد توان انجام دهید» متفق علیه.

بنابراین اگر بیمار توانایی وضو و غسل را ندارد تیمم برایش کافی است، چرا که الله سبحانه و تعالی می فرماید:

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ﴾.

مائده: ۶

(و اگر بیمار یا در سفر بودید یا یکی از شما از قضای حاجت آمد یا با زنان نزدیکی کرده‌اید و آبی نیافتید پس با خاک پاک تیمم کنید و از آن به صورت و دست‌هایتان بکشید).

کسی که از وضو و غسل ناتوان است حکمش همانند کسی است که آب نیافته است.

پس اگر توانستی وضو بگیری و توانایی غسل نداشتی، وضو بگیر و به جای غسل تیمم کن چنان که در سخن الله تعالی گذشت:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾.

تغابن: ۱۶

(پس تقوای الله را تا جایی که می توانید رعایت کنید)

و الله ولی التوفیق».

والله اعلم